

GESCHRIFTEN VANWEGE DE VERENIGING CORPORATE LITIGATION 2025-2026

Onder redactie van

Mr. drs. J. van Bakkum
Prof. mr. drs. C.M. Harmsen
Prof. mr. J.M. De Jongh
Prof. mr. B.M. Katan
Prof. mr. T. Saleminck
Mr. Ph.W. Schreurs
Mr. dr. K. Spruitenbure

INHOUDSOPGAVE

Een feestjaar / XXIII

DEEL I - KRONIEKEN

1

Kroniek bestuurdersaansprakelijkheid 2025 / 3

Mr. dr. M. Mussche, mr. D.M.H. de Leeuw en mr. A.E. Smook

- 1 Inleiding / 3
 - 1.1 Toegenomen belang van schriftelijke vastlegging / 3
 - 1.2 Minder rigide toepassing van de beoordelingskaders / 4
 - 1.3 Verbreding van de personele reikwijdte / 4
 - 1.4 Specifieke regelgeving als normstellend kader / 5
- 2 Interne aansprakelijkheid / 6
 - 2.1 Inleiding / 6
 - 2.2 De norm van art. 2:9 BW / 6
 - 2.3 De bijzondere positie van onbezoldigde bestuurders / 8
 - 2.4 Handelen in strijd met statuten / 9
 - 2.5 Hoofdelijke aansprakelijkheid / 11
 - 2.6 Disculpatie / 11
 - 2.7 Decharge / 12
 - 2.8 Ontneming van een corporate opportunity / 14
 - 2.9 Feitelijk beleidsbepaler / 16
 - 2.10 Verjaring / 17
- 3 Externe aansprakelijkheid / 17
 - 3.1 Inleiding / 17
 - 3.2 Afbakening van gevalstypen / 18
 - 3.3 Gelijktijdig dagvaarden van vennootschap en bestuurders / 20
 - 3.4 Beklamel-norm / 22
 - 3.5 Verhaalsfrustratie / 29
 - 3.6 Selectieve betaling en betalingsonwil / 32
 - 3.7 Turboliquidatie / 35
 - 3.8 Peeters/Gatzen-vordering / 39
 - 3.9 Onrechtmatige daad in groepsverband / 41
 - 3.10 Comsys-norm / 42

	3.11	Vereenzelviging en misbruik van identiteitsverschil / 42
	3.12	Feitelijk beleidsbepaler / 44
	3.13	Aansprakelijkheid in andere hoedanigheid dan bestuurder / 45
	3.14	Balansaansprakelijkheid ex art. 2:139/249 BW / 46
	3.15	Art. 36 Invorderingswet 1990 / 47
	3.16	Verjaring / 48
4		Aansprakelijkheid in faillissement / 49
	4.1	Inleiding / 49
	4.2	Kennelijk onbehoorlijk bestuur / 49
	4.3	Administratieplicht / 51
	4.4	Publicatieplicht / 54
	4.5	Ontzenuwen van bewijsvermoedens / 55
	4.6	De driejaarstermijn / 58
	4.7	Feitelijk beleidsbepaler / 59
	4.8	Disculpatie / 59
	4.9	Matiging / 60
	4.10	Verjaring / 61
5		Internationaal privaatrecht / 62
6		Regelgevende kaders / 63
	6.1	Inleiding / 63
	6.2	Corporate Governance Code / 63
	6.3	ESG / 64
	6.4	AI-verordening / 66
	6.5	NIS 2-richtlijn en de Cyberbeveiligingswet / 66
	6.6	DORA-verordening / 67
	6.7	Concept Insolventierichtlijn / 68
7		Afsluiting / 68

2

Kroniek Enquêterecht 2025 / 69

Mr. R.G.J. de Haan en mr. S.J. van Calker

1		Inleiding / 69
2		Kwantitatief overzicht / 70
	2.1	Beschikkingen Hoge Raad / 70
	2.2	Beschikkingen Ondernemingskamer / 70
	2.2.1	Enquêteverzoeken / 70
	2.2.2	Verzoeken tot vaststellen wanbeleid / 71
	2.2.3	Getroffen voorzieningen / 71
	2.2.4	Combinatie geschillenregeling / 72
3		Formeel enquêterecht / 72
	3.1	Rechtsmacht Ondernemingskamer / 72
	3.2	Type rechtspersoon / 75
	3.3	Type verzoeker / 75
	3.4	Kenbaar maken bezwaren / 76

3.5	Geschillen van louter vermogensrechtelijke aard / 76
3.6	Enquêtebevoegdheid / 78
3.6.1	Buitenlandse vennootschappen / 78
3.6.2	Concernenquête / 78
3.6.3	Economische gerechtigdheid / 79
3.6.4	Bifurcatie ontvankelijkheid en gegronde redenen / 80
3.6.5	Behoud enquêtebevoegdheid van de gewezen aandeelhouder / 81
3.6.6	Zelfenquête en vertegenwoordiging / 82
3.6.7	Ontvankelijkheid: overig / 83
3.7	Belanghebbenden / 84
3.8	Verzoek niet op redelijke grond gedaan / 85
3.9	Minnelijke regeling / 86
3.10	Onmiddellijke voorzieningen / 88
3.10.1	Onmiddellijke voorzieningen zonder onderzoek / 88
3.10.2	Verschillende onmiddellijke voorzieningen / 89
3.10.3	Afwijzing van verzoek tot onmiddellijke voorzieningen / 91
3.10.4	Wijziging, aanvulling en beëindiging onmiddellijke voorzieningen / 92
3.11	Door de Ondernemingskamer benoemde functionarissen / 94
3.11.1	Taakuitoefening en aansprakelijkstelling functionarissen / 94
3.11.2	Ontheffing functionarissen / 95
3.12	Uitspraak ter zitting / 95
3.13	Onderzoek / 97
3.13.1	Reikwijdte en onderwerpen onderzoek / 97
3.13.2	Positie en werkwijze onderzoeker / 97
3.13.3	Aanwijzingen aan de onderzoeker ex art. 2:350 lid 4 BW / 98
3.13.4	Machtiging ex art. 2:351 lid 2 BW / 98
3.13.5	Het horen van getuigen ex art. 2:352a BW / 98
3.13.6	Onderzoeksverslag / 99
3.13.7	Terinzagelegging onderzoeksverslag en machtiging om mededelingen uit verslag te doen / 99
3.13.8	Beëindiging onderzoek / 101
3.13.9	Kosten onderzoek / 101
3.14	Overige procedurele verwikkelingen / 102
3.14.1	Ex-parte-voorzieningen; strijd met goede procesorde en/of art. 6 EVRM / 102
3.14.2	Zitting achter gesloten deuren en verbod mededelingen verhandelde ter zitting / 105
3.14.3	Uitspraak zonder mondelinge behandeling / 106
3.14.4	Proceskosten / 106
3.15	Combinatie geschillenregeling / 106
3.16	Verhouding tot kort geding / 108
4	Materieel enquêterecht: gegronde redenen / 109
4.1	Impasse/verstoorde verhoudingen / 109
4.2	Belangenverstrengeling en tegenstrijdig belang / 110

4.3	Informatieverschaffing / 113
4.4	Strijd met wet, statuten of Corporate Governance Code / 117
4.4.1	Gebreken in de vaststelling en deponering van jaarrekeningen / 117
4.4.2	Gebreken in de oproeping voor de aandeelhoudersvergadering / 118
4.4.3	Onvoldoende aandeelhoudersvergaderingen / 118
4.4.4	Samenstelling bestuur en raad van commissarissen / 119
4.4.5	Gebrek in de besluitvorming / 119
4.5	Vennootschapsbelang en art. 2:8 lid 1 BW / 119
4.6	Gebrekkige governance / 120
4.7	Overige gegronde redenen / 121
4.8	Belangenafweging / 122
5	Materieel enquêterecht: wanbeleid en voorzieningen na wanbeleid / 125
5.1	Wanbeleid / 125
5.2	Voorzieningen na wanbeleid / 131
6	Afrondende opmerkingen / 133

3

Kroniek geschillenregeling 2025 / 135

Mr. B.T. Verdam en mr. J.S. Mennema

1	Inleiding / 135
2	Algemeen / 136
3	Belangrijke ontwikkelingen / 138
3.1	De combinatie van geschillen- en enquêteprocedures / 138
3.2	De opstanding van het prijsbepalingsverzoek / 140
3.3	Pragmatische prijsbepaling en de rol van de waarderingsdeskundige / 141
4	Uitstoting / 142
4.1	Demontagebedrijf / 142
4.2	Houtbedrijf / 144
4.3	Club M / 146
4.4	2000 HH / 147
4.5	Bouw- en aannemingsbedrijf / 148
5	Uittreding / 150
5.1	Van Cranenbroek / 150
5.2	CTS / 152
5.3	United Zero / 153
6	Gezamenlijke prijsbepaling / 156
6.1	Vervoersbedrijf / 156
6.2	Vrijbloed Transport, NMS, Fiber en Huize Vierhouten / 158
7	Samenhangende vorderingen / 160
7.1	i3 Holding / 160
8	Billijke verhoging en andere prijscorrectiemechanismen / 161
8.1	i3 Holding (vervolg) / 161
8.2	Vlees Online / 163

- 9 Werkwijze en vergoeding waarderingsdeskundige / 165
 - 9.1 Leidraad voor deskundigen in de geschillenregeling / 165
 - 9.2 Vergoeding deskundige / 167
 - 9.3 Discussies over werkwijze deskundige / 167
- 10 Kort geding / 169
 - 10.1 Rb. Midden-Nederland 6 juni 2025 / 170
 - 10.2 Nisa Curae / 170
 - 10.3 C Teleport / 170
- 11 Overig / 172
 - 11.1 HR 24 januari 2025 (vervolg Bloembollenbedrijf Brouwer) / 172
 - 11.2 Innovateam/LMAD / 173
- 12 Slotopmerkingen / 173

4

Kroniek medezeggenschapsrecht 2025 / 175

Mr. C.F. Klooster

- 1 Inleiding / 175
- 2 Wetgeving en beleid / 175
- 3 Rechtspraak rechtspersonenrechtelijke medezeggenschap / 178
 - 3.1 De ondernemingsraad in enquêtetprocedures / 178
- 4 Rechtspraak WOR-medezeggenschap / 182
 - 4.1 Adviesrecht / 182
 - 4.2 Instemmingsrecht / 184
 - 4.2.1 Thuiswerkregelingen / 184
 - 4.2.2 Beloningssysteem / 185
 - 4.3 Varia / 187
 - 4.3.1 Medezeggenschapsstructuur / 187
 - 4.3.2 Relatie OR met achterban / 188
- 5 Observaties / 189

5

Kroniek collectieve acties en schikkingen 2025 / 191

Mr. C.C.A. van Rest, mr. J. de Jong en mr. L.A. van Amsterdam

- 1 Inleiding / 191
- 2 Rapporten WODC / 192
- 3 Jurisprudentie WAMCA en art. 3:305a oud BW / 194
 - 3.1 Bevoegdheid / 194
 - 3.2 Toepasselijk collectief actierecht / 198
 - 3.3 Voeging en tussenkomst / 199
 - 3.4 De wachttermijn / 201
 - 3.5 Voldoende belang / 201
 - 3.6 Ad-hoc-belangenbehartiging / 202

3.7	Gelijksoortigheid van belangen / 202
3.8	Waarborgvereiste / 204
3.9	Representativiteit / 204
3.10	Opt-out- en opt-in-regeling na benoeming exclusieve belangenbehartiger / 206
3.11	Inhoudelijke behandeling collectieve vorderingen / 207
3.12	Collectieve belangenbehartiging en de AVG / 208
3.13	Ideële zaken / 210
3.13.1	Belang / 210
3.13.2	Gelijksoortigheid / 211
3.13.3	Inhoudelijke behandeling / 212
3.14	Hoger beroep en cassatie / 213
4	Alternatieve vormen van collectief procederen / 215
5	Collectieve schikkingen / 217

6

Kroniek Netherlands Commercial Court 2019-2025 / 219

Mr. W.A. Visser

1	Inleiding / 219
2	Kwantitatief overzicht / 219
3	Procedurale kwesties / 220
3.1	Bevoegdheid NCC / 220
3.1.1	Bevoegdheid Rechtbank Amsterdam / 220
3.1.2	Keuze voor de NCC / 222
3.1.3	Internationaal geschil / 224
3.1.4	Ter vrije bepaling van partijen / 224
3.2	Vertrouwelijkheid / 225
3.3	Begrip 'belanghebbende' / 225
3.4	Derden in de procedure / 225
3.5	Proceskosten / 226
4	Inhoudelijke kwesties / 227
4.1	Toepasselijk recht / 227
4.2	Toepassing buitenlands recht / 228
4.3	Toestemming onderhandse verkoop verpande aandelen (art. 3:251 lid 1 BW) / 228
4.4	Mergers & acquisitions / 231
4.4.1	Totstandkoming van de overeenkomst / 231
4.4.2	Uitleg van de overeenkomst / 232
4.4.3	Toerekening handelingen en kennis CFO van de doelmaatschappij aan verkopende moedermaatschappij / 234
4.4.4	Redelijkheid en billijkheid / 235
4.5	Eigendom van digitale gegevens / 236
5	Afronding / 237

DEEL II - BIJDRAGEN

7

De (on)mogelijkheid massaschadeclaims via de WHOA af te wikkelen / 241

Mr. J.C.M. Verboom en mr. J.E.P.A. van Hooff

- 1 Inleiding / 241
- 2 Een inleiding op de WHOA / 242
 - 2.1 Het opstellen van het akkoord / 243
 - 2.2 Het aanbieden van het akkoord aan de stemgerechtigden / 243
 - 2.3 De stemming / 244
 - 2.4 Verzoek tot homologatie / 244
- 3 De praktische behandeling van massaschadeclaims binnen de WHOA / 245
 - 3.1 Manieren waarop de WHOA kan worden toegepast bij massaschadeclaims / 245
 - 3.1.1 De WHOA als alternatief voor een schikking ex art. 7:907 BW (al dan niet jo. art. 1018h Rv) / 245
 - 3.1.2 Eerst een WAMCA-procedure, daarna WHOA / 246
 - 3.1.3 Eerst een art. 7:907 BW-schikking, daarna WHOA / 246
 - 3.2 Knelpunten tijdens het WHOA-traject / 247
 - 3.2.1 Soorten massaschadeclaims binnen de WHOA / 247
 - 3.2.2 Betrokkenen bij een WHOA-traject / 251
 - 3.2.3 Afwijzingsgronden binnen de WHOA / 252
- 4 De afwikkeling van massaschade via Amerikaanse Chapter 11-procedures / 256
 - 4.1 Voordelen van Chapter 11 ten opzichte van de Amerikaanse alternatieven / 256
 - 4.2 Kritiek op de Amerikaanse praktijk / 259
 - 4.3 Lessen voor Nederland uit de Amerikaanse praktijk / 263
 - 4.3.1 Strak vasthouden aan WHOA-ingangstest / 263
 - 4.3.2 Een Nederlandse Texas Two-Step? / 264
 - 4.3.3 Waardering vorderingen in het kader van de stemming / 265
 - 4.3.4 Third Party-Release / 267
 - 4.3.5 Akkoord als onderhandelingsresultaat tussen claimanten en schuldenaar / 267
- 5 De wenselijkheid van het afwickelen van massaschadeclaims via de WHOA / 268
 - 5.1 De cumulatie van procedures / 268
 - 5.2 De WHOA bevat geen instrumenten voor het vaststellen van aansprakelijkheid en schade / 268
 - 5.3 Mogelijke bezwaren tegen het afwickelen van massaschadeclaims via de WHOA / 269
 - 5.3.1 De WHOA als neutraal herstructureringsinstrument / 269
 - 5.3.2 Verboom: bezwaren naar de aard en achtergrond van massaschadeclaims / 270
 - 5.3.3 Van Hooff: nadruk op de WHOA als neutraal herstructureringsinstrument binnen een breder wettelijk systeem / 271
- 6 Conclusie / 273

Tussen *fishing* en effectieve rechtsbescherming: de informatieasymmetrie tussen beursvennootschap en aandeelhouders in *securities litigation* / 275

Mr. F. Lambert

- 1 Inleiding / 275
- 2 De informatieasymmetrie tussen een beursvennootschap en haar aandeelhouders in *securities litigation* / 277
 - 2.1 Wenselijkheid overbrugging van informatieasymmetrie / 280
 - 2.2 Rol AFM / 282
- 3 Analyse van rechtspraak over *securities litigation* over de afgelopen 50 jaar in Nederland, zowel bij de OK als de civiele rechter / 282
 - 3.1 Ogem Holding N.V. / 283
 - 3.2 Philips Electronics N.V. / 284
 - 3.3 Koninklijke Ahold N.V. / 285
 - 3.4 Landis Group N.V. / 286
 - 3.5 Fortis N.V. / 287
 - 3.6 World Online International N.V. / 288
 - 3.7 KPNQwest N.V. / 289
 - 3.8 Computer Services Solutions Holding N.V. / 291
 - 3.9 European Aeronautic Defence And Space Company Eads N.V. / 291
 - 3.10 Super de Boer (SdB) N.V. / 292
 - 3.11 Ziggo N.V. / 293
 - 3.12 SNS Reaal N.V. / 294
 - 3.13 Royal Imtech N.V. / 295
 - 3.14 Airbus SE / 295
 - 3.15 ING Groep N.V. / 296
 - 3.16 ABN AMRO Bank N.V. / 297
 - 3.17 Koninklijke Philips N.V. / 298
- 4 Tussenconclusie met lessen die geleerd kunnen worden uit rechtspraak: In welke mate was sprake van een informatieasymmetrie? Is deze door eisers overwonnen en, zo ja, hoe? Wat kan daaruit worden geleerd? / 299
- 5 Informatieasymmetrie in Duitse *securities litigation* / 301
 - 5.1 KapMuG / 302
 - 5.2 Overbrugging van informatieasymmetrie in KapMuG / 304
 - 5.3 Sonderprüfung / 306
 - 5.4 Case study: Volkswagen / 307
 - 5.4.1 Musterverfahren / 307
 - 5.4.2 Sonderprüfung / 308
 - 5.5 Evaluatie *securities litigation* in Duitsland / 309
- 6 Beschouwing en aanbevelingen Nederlandse praktijk / 309

DEEL III - BIJ NADER INZIEN

9

Kroniek voor een jarige / 315

Prof. mr. G. van Solinge

10

Een ander vennootschappelijk belang voor (systeem)banken – bij nader inzien / 319

Mr. T.C.A. Dijkhuizen

1 Inleiding / 319

2 De Cancun-beschikking en verdere rechtspraak / 320

3 Het maatschappelijk belang als deelbelang van het vennootschappelijk belang / 322

4 Conclusie / 325

11

Een terugblik, vijftien jaar na ‘Ondernemingsrechtelijke inpassing van derivaten’: onverminderd relevant / 327

Mr. D.J.F.F.M. Duynstee en mr. F.M. Peters

1 Inleiding / 327

2 Onverminderd relevant / 328

3 Artikel 2:8 BW als norm voor houders van derivaten? / 328

4 Empty voting / 329

5 Enter Funda, einde Wennex? / 329

6 Kunstmatige intelligentie en marktmisbruik / 330

7 Afsluiting / 331

12

Het combineren van de enquêteprocedure met een andere procedure, tien jaar later / 333

Mr. F. Eikelboom

1 Inleiding / 333

2 Samenvatting eerdere bijdrage / 334

3 Ontwikkelingen na publicatie / 335

3.1 Het combineren van procedures / 335

3.2 Welwillendheidsbeslissingen / 336

4 Conclusie / 337

13

Bij nader inzien: de ontwikkeling van de voorzieningenrechter en Ondernemingskamer als bedrijvendoktoren / 339

Prof. mr. B. Kemp

- 1 Inleiding / 339
- 2 De benoeming van de tijdelijk bestuurder in kort geding / 339
- 3 De benoeming van een tijdelijk bestuurder in een arbitraal kort geding / 342
- 4 Afronding / 344

14

Steenfabriek De Rijswaard; modernisering van de *Wijsmuller*-regel aan de hand van (wederom) een broedertwist / 345

Mr. Chr.F. Kroes en mr. R.Y.H. Doorduyn

- 1 Inleiding / 345
- 2 Feitelijke achtergronden bij Steenfabriek De Rijswaard / 346
- 3 Schending van de *Wijsmuller*-regel leidt tot vernietigbaarheid / 347
- 4 Kwalificatie algemene vergadering: niet binair ('alles of niets') maar flexibel ('voldoende samenhang') / 349
- 5 Bij nader inzien / 351

15

De positie van de derde in het enquêterecht: een revisie / 353

Mr. A.F.J.A. Leijten

- 1 Inleiding / 353
- 2 Wie zijn derden in het enquêterecht? / 353
- 3 De belanghebbende in de enquêteprocedure; procedurele aspecten / 354
- 4 Kunnen voorzieningen de rechten van derden raken? / 355
- 5 Vernietiging van besluiten door de OK en de rol van art. 2:15-16 BW / 356

16

Modeverschijnselen / 359

Mr. R.J. Philips

17

De bevoegdheden van de Advocaat-Generaal bij het Gerechtshof Amsterdam in het enquêterecht (bijna) 25 jaar later / 361

Mr. E. Schmieman

- 1 Inleiding / 361
- 2 Aanleiding van het onderzoek / 362

- 3 Inhoud van het onderzoek / 362
 - 3.1 Betekenis en inhoud van het begrip 'openbaar belang' / 362
 - 3.2 Sporadische enquêteverzoeken door de A-G / 363
 - 3.3 Aanbevelingen / 364
- 4 Hoe staat het er nu mee? / 364
- 5 Ligt een actievere opstelling van de A-G voor de hand? / 365
 - 5.1 Inleiding / 365
 - 5.2 De inquisitoire enquête / 365
 - 5.3 De curatieve enquête / 366
 - 5.4 De maatschappelijk belang-enquête? / 368
- 6 Conclusie / 369

18

De tijdelijk bestuurder nader bezien / 371

Mr. C.J. Scholten

- 1 Inleiding / 371
- 2 De raadsheer-commissaris; guidance en toezicht? / 374
- 3 Van aansprakelijkheid naar behoorlijk bestuur / 376

19

De doorgebroken corporate opportunity / 381

Mr. Ph.W. Schreurs

20

Strategiedialoog zonder meldingsplicht: vijftien jaar rechtsontwikkeling na Wetsvoorstel Corporate Governance / 387

Mr. H.A. Sijnja en mr. L.H.M. Huberts

- 1 Inleiding / 387
- 2 Een verschuivend evenwicht: nadruk op dialoog en minder macht voor de aandeelhouder / 388
- 3 De balans met betrekking tot de strategie opgemaakt: aandeelhoudersrechten versus bestuursinstrumentarium / 389
- 4 Baat het niet, dan schaadt het wel? / 391
- 5 Waar bescherming (mogelijk) wél nodig is: verbondenpartijtransacties / 392
- 6 Concluderend / 394

21

Collectieve dynamiek, individuele bestuurder – art. 6:166 BW opnieuw bezien / 395

Mr. A. Haan

22

Nogmaals: balans aansprakelijkheid is geen risico aansprakelijkheid / 401

Mr. dr. M. Holtzer

23

Inzicht in, en uitzicht op de Exceptio Klimatologica / 405

Prof. mr. H.J. de Kluiver

1 Omzien / 405

2 Inzien / 406

3 Uitzicht / 410

24

Bestuurders aansprakelijkheid voor periodieke verslaggeving – bij nader inzien / 411

Prof. mr. drs. D.A.M.H.W. Strik

1 Positie van de curator / 411

2 Positie van aandeelhouders / 412

3 Afwezigheid follow-on procedures / 414

25

Discussie over vereenzelviging en aansprakelijkheid / 421

Prof. mr. L. Timmerman

1 Inleiding / 421

2 Misbruik van recht / 422

3 Meer vereenzelviging op het gebied van de aansprakelijkheid? / 424

4 Conclusie / 425

26

De rol van de beschermingsstichting bij de ontwikkeling van het strategische beleid van de vennootschap in de situatie van een ongevraagd openbaar bod / 427

Mr. dr. G.N.H. Kemperink

1 Inleiding / 427

2 Kanttekeningen bij de overwegingen van de Ondernemingskamer in OK ASMI / 428

3 Verschuivende machtsverhoudingen in de doelvennootschap / 429

4 De effecten van verschuivende machtsverhoudingen op het beleid van bestuur en rvc van de doelvennootschap / 430

5 De positie van de beschermingsstichting in de context van het beleid van bestuur en rvc bij verschuivende machtsverhoudingen / 432

6 Slotoverwegingen / 433

27

De invloed van minderheidsaandeelhouders op een overname / 435

Mr.dr. M. Koelemeijer

- 1 Inleiding / 435
- 2 Vennootschappelijke verhoudingen en de rol van de minderheidsaandeelhouder / 436
- 3 Zorgvuldige besluitvorming en informatieverstrekking / 437
- 4 Reikwijdte en begrenzing van het informatierecht in het overnameproces / 439
- 5 Tot slot / 441

28

Vijf jaar later: reflecties op de (snel)overnamegeschillen in tijden van de coronacrisis / 443

Mr. B.A. de Ruijter en mr. B. Jakic

- 1 Inleiding / 443
- 2 Coronacrisis als snelkookpan / 443
- 3 Reflecties op rechtsontwikkeling afgelopen vijf jaar: een veelzijdige rijsttafel / 445
- 4 Conclusie: de symbiose van de snelkookpan van de coronacrisis met een veelzijdige rijsttafel / 450

29

Wie denkt u dat u bent? Enkele (nadere) gedachten over het vereiste van representativiteit in het collectieve-actierecht / 453

Mr. Chr.F. Kroes

- 1 Inleiding / 453
- 2 Het representativiteitsvereiste / 453
- 3 Van representativiteit naar adequate belangenbehartiging ('adequacy of representation') / 458

30

'Recht doen aan het belang van gedupeerden': geactualiseerd en aangescherpt / 459

Mr. dr. J. van der Tang

- 1 Introductie / 459
- 2 Actualisering: wanneer de rechter vergoedingen van procesfinanciers toetst / 460
 - 2.1 De jurisprudentie onderkent de toetsing van vergoedingen bij schikking en vonnis / 460
 - 2.2 De jurisprudentie biedt ruimte voor toetsing van vergoedingen bij aanwijzing van de EB / 461
- 3 Aanscherping: hoe de rechter procesinvestering moet toetsen / 463
 - 3.1 De rechter moet procesinvestering als een vorm van procesfinanciering behandelen / 463

- 3.2 De rechter moet bij procesinvestering onderscheiden tussen de financiering en de winstpslag / 464
- 4 Conclusie / 465

31

Arbitrage na de Wagevoe: blijft er ruimte voor arbitrage naast de wettelijke geschillen-regeling? / 467

Mr. L.H.J. Baijer en mr. Y.A. Wehrmeijer

- 1 Inleiding / 467
- 2 De versterkte OK-procedure: wat is er precies veranderd? / 468
 - 2.1 Concentratie bij de OK / 468
 - 2.2 Procedurele stroomlijning / 469
 - 2.3 Materiële verruiming: afschaffing hoedanigheidsvereiste en modernisering uittreding / 469
 - 2.4 Toepassingsbereik en certificaathouders / 469
 - 2.5 Tussenbalans / 470
- 3 Heeft arbitrage dan nog wel meerwaarde? / 470
 - 3.1 Internationaliteit en neutraliteit / 470
 - 3.2 Vertrouwelijkheid en commerciële gevoeligheid / 471
 - 3.3 Maatwerk in waarderingsgeschillen / 472
- 4 Waarom arbitrage nog geen “volwaardig” alternatief is / 473
 - 4.1 De OK blijft exclusief bevoegd voor enquêtezaken / 473
 - 4.2 De Dyecoo-problematiek: restrictieve uitleg van arbitrageclausules / 474
 - 4.3 Belanghebbenden en interventie: het werkelijke knelpunt / 474
 - 4.4 Gedeeltelijke arbitrage is onderbenut / 475
 - 4.5 Statutaire arbitrage / 475
- 5 Hoe wordt arbitrage wél een volwaardig alternatief? / 475
 - 5.1 Contracteer explicieter én zorg voor gleichlauf / 476
 - 5.2 Bouw interventie- en oproepingsmechanismen in / 476
 - 5.3 Aanpassing aan de institutionele kant / 476
 - 5.4 Pas terughoudendheid toe bij arbitragebedingen / 477
- 6 Conclusie / 477

32

Arbitrale spoedbodemprocedures – bij nader inzien noodzaak voor invoering small-claims procedure / 479

Mr. R. Schellaars

- 1 Inleiding / 479
- 2 Arbitrale spoedbodemprocedures 2015-2025 / 480
- 3 De omissie – een small-claims procedure ontbreekt bij het NAI / 482
- 4 Oplossing: een nieuwe Small-Claims Procedure / 483
- 5 Afronding / 486

33

Zakelijke mediation in ondernemingsrechtelijke geschillen / 487

Mr. C.E. Schouten

- 1 Inleiding / 487
- 2 Het onderzoek in 2023 / 487
- 3 Mediators proposal / 488
- 4 De dynamiek van parallel lopende juridische procedures / 488
- 5 Bij nader inzien / 489

34

Ondernemingsrecht en arbitrage: een terugblik / 491

Mr. O.L.O. de Witt Wijnen

35

Een herbeschouwing van de positie van de zittende aandeelhouder bij een beursfonds in geval van misleidende financiële verslaggeving / 497

Mr. K. Rutten en mr. L. Boersma

- 1 Inleiding / 497
- 2 Het leerstuk 'verlies van een kans' / 498
- 3 Het leerstuk 'verlies van een kans' in misleidingszaken / 499
- 4 Afronding / 501

36

Schadebegrotingsmethoden: een reflectie / 503

Drs. I.K. Toxopeus – de Vries RV

- 1 Inleiding / 503
- 2 Methoden voor het begroten van vermogensschade / 503
 - 2.1 De accountingmethode / 503
 - 2.2 De economische methode / 504
 - 2.3 De hybride benadering / 504
- 3 Voor- en nadelen van de schadebegrotingsmethoden / 505
 - 3.1 Voor- en nadelen van de accountingmethode / 505
 - 3.2 Voor- en nadelen van de economische methode / 505
 - 3.3 Voor- en nadelen van de hybride benadering / 506
 - 3.4 Tussenconclusie / 506
- 4 Jurisprudentie / 506
 - 4.1 Inleiding / 506
 - 4.2 De Niemans-zaak / 507
 - 4.3 Literatuur over Niemans / 508

- 4.4 De Scheveningse-zaak / 509
- 4.5 Samenvattende analyse van de twee zaken / 510
- 5 Conclusie / 510

37

WOR en internationale (on)toerekeningsvatbaarheid / 511

Mr. R.A.A. Duk

38

UN soft law als basis voor afdwingbare rechtsplichten? / 517

Mr. B.M.H. Fleuren

- 1 Inleiding / 517
- 2 Milieudefensie c.s./Royal Dutch Shell: hoger beroep en cassatieberoep / 518
- 3 De UNGP maken nog steeds geen deel uit van het internationale gewoonterecht / 519
- 4 Conclusie / 521

39

Bedrijfsgeheimen in het civiele geding / 523

Mr. dr. P.J. van der Korst

- 1 Inleiding / 523
- 2 Juridische status van bedrijfsgeheimen naar Nederlands recht / 523
- 3 Bedrijfsgeheimen in het Nederlandse burgerlijk procesrecht / 525
- 4 Afronding / 527

40

AMLR en de advocaat in het procesrecht / 529

Prof. mr. dr. B. Snijder-Kuipers

- 1 Inleiding / 529
- 2 Nieuwe Europese wetgeving / 529
- 3 Procesvrijstelling / 531
 - 3.1 Algemeen / 531
 - 3.2 AMLR en Voda / 532
- 4 Opschortingsbevoegdheid / 533
- 5 Vooruitblik / 536

41

De fairness opinion – hoe is het vergaan? / 537

Mr. Y.A. Wehrmeijer en mr. L.H.J. Baijer

- 1 Inleiding / 537
- 2 Terugblik naar de stand anno 2019 / 537
- 3 Toetsing van de rechtspraak aangaande de fairness opinion die na ons artikel is verschenen / 538
- 4 Conclusie / 544

DEEL IV - VERENIGINGSAANGELEGENHEDEN

42

Verslag van de secretaris (Frans Overkleeft) / 549

DEEL V - VERENIGINGSBIJEENKOMSTEN

43

Soms lezen we meer in arresten dan de bedoeling is, bijvoorbeeld als het gaat over afgebroken onderhandelingen / 555

Prof. mr. M.R. Ruygvoorn

- 1 JPO/CBB; de overeenkomst of enigerlei contract? / 555
- 2 Ongerechtvaardigde verrijking; een nieuwe loot aan de stam van het leerstuk van de afgebroken onderhandelingen? / 556

44

Een noot over het schrijven van noten, aan de hand van een uitspraak over afgebroken onderhandelingen: meestal gebeurt er in rechtspraak niets opzienbarends / 559

Prof. mr. drs. C. Sieburgh

- 1 Bloggende, vloggende en notenschrijvende rechtspraakconsumptie / 559
- 2 De uitspraak van de Hoge Raad: ongerechtvaardigde verrijking is een bron van verbintenissen / 559
- 3 Receptie van de uitspraak van de Hoge Raad / 560
- 4 Reflectie / 560
- 5 Het doorgronden van rechtspraak / 561
- 6 Rechtspraak over afgebroken onderhandelingen van 1982 tot 2024 / 561

45

Opschortende en ontbindende voorwaarden voor (corporate) litigators / 563

Mr. L.V. van Gardingen

- 1 Inleiding / 563
- 2 Wat zijn opschortende en ontbindende voorwaarden? / 563
- 3 Onderscheid maken tussen opschortende en ontbindende voorwaarden in de praktijk / 564
- 4 Rechtsgevolgen van vervulling van de voorwaarde / 564
- 5 Stelplicht en bewijslast / 565
- 6 Rol van de redelijkheid en billijkheid / 565
- 7 Tot slot: rol van wilsovereenstemming en vertrouwen / 566

46

Completion-voorwaarden in een SPA: 'hard and fast rules' of toch *not so much*? / 569

Mr. R.G.J. de Haan

47

De inspanningsverplichting van de koper bij een earn-out vanuit economisch perspectief / 573

Mr. J.L. van der Schrieck en mr. S.C.M. van Thiel

- 1 Inleiding / 573
- 2 Earn-outs / 573
- 3 Verklaring voor earn-outs vanuit de economische theorie – 'The Market for Lemons' / 574
- 4 De inspanningsverplichting van de koper bij earn-outs / 575
- 5 Afronding / 577

48

Vertrouwelijkheid in civiele procedures / 579

Mr. W. Heemskerk

- 1 Inleiding / 579
- 2 Openbaarheid en beperkingen op die openbaarheid / 579
- 3 Wet bescherming bedrijfsgeheimen / 580
- 4 Andere bedrijfsvertrouwelijke informatie / 581

EEN FEESTJAAR

De bundel *Geschriften vanwege de Vereniging Corporate Litigation* uit 2023-2024 werd door de toenmalige voorzitter, Mijke Sinninghe Damsté, vrolijk ingeluid met de titel: 'Een mooi jaar'. Dit jaar mogen wij daar een schepje bovenop doen, want niet alleen was 2025 een mooi jaar, 2026 is een feestjaar! De vereniging bestaat 25 jaar en dat mag gevierd worden.

25 jaar geleden op 27 februari 2001 trokken de grondleggers van de *Vereniging Corporate Litigation*: Adriaan Dorrestein, Marnix Holtzer, Duco Oranje, Gerard van Solinge, Peter Wakkie, Huub Willems en Fons Leijten naar de notaris en zag de vereniging het levenslicht. Met dank aan deze grondleggers en de inspanningen van de leden en opvolgende besturen, kunnen wij anno 2026 nog steeds rekenen op een goed gevuld verenigingsleven. Onze dank is groot aan allen die al die jaren hebben meegewerkt aan de activiteiten van de vereniging door bijvoorbeeld het leveren van bijdragen voor de jaarlijkse bijeenkomsten en bundel, het zorgen voor de secretariële ondersteuning van de vereniging, het deelnemen aan kascommissies, het voeren van de redactie over de bundel, het hosten van de bijeenkomsten en nog zoveel meer. Ook de hoge opkomst en het enthousiasme waarmee de bijeenkomsten van de vereniging worden bijgewoond, zijn van onschatbare waarde. Deze vormen de motor om er samen telkens weer iets moois van te maken. Door de jaren heen heeft de vereniging vele bijeenkomsten georganiseerd waar kennisoverdracht en het samenbrengen van vakgenoten centraal stonden. Vanaf 2017 vonden ook jaarlijks de Young Litigator-debatten plaats. De bundels zorgden voor verdiepende artikelen waarmee niet alleen werd bijgedragen aan ontwikkelingen op het gebied van corporate litigation, maar ook aan het ondernemingsrecht in brede zin. Daarnaast werd geïnvesteerd in de verdere academische ontwikkeling van het vakgebied met een corporate litigation-leerstoel.

Kortom, de vereniging zoals wij die vandaag de dag kennen is het resultaat van 25 jaar gezamenlijke inspanningen van velen. Deze bundel maakt onderdeel uit van de lustrumactiviteiten en heeft dan ook een feestelijk karakter waarbij gekozen is voor een andere opzet dan gebruikelijk. De bundel bevat 33 bijdragen gegroepeerd onder de titel '*Bij Nader Inzien*'. Voor die bijdragen is een oproep uitgegaan naar alle auteurs die de laatste 25 jaar aan de bundel een zogeheten 'losse bijdrage' hebben geleverd. Daarbij werd hen verzocht om terug te blikken op hun toenmalige bijdrage '*met de kennis van nu*' om te bezien of zij nog steeds dezelfde mening zijn toegedaan of juist tot een heel ander inzicht zijn gekomen. De bijdragen zijn zeer verschillend van opzet en laten een ontwikkeling zien van voortschrijdende inzichten over verschillende corporate litigation-thema's over de jaren heen. Wij zijn verheugd dat zoveel auteurs op deze oproep hebben gereageerd. Daarnaast bevat de bundel de gebruikelijke kronieken op het gebied van bestuurdersaansprakelijkheid, het enquêterecht, de geschillenregeling, medezeggenschap en collectieve acties en schikkingen. Deze kronieken geven zoals steeds een waardevol overzicht van de belangrijkste ontwikkelingen op de verschillende deelgebieden die door velen worden geraadpleegd. Nieuw is dat vanaf dit jaar de Kroniek Uitkoop en de Kroniek Geschillenregeling, omwille van de nieuwe geschillenregeling, zijn gesplitst. Dit verslagjaar is er enkel een

Kroniek Geschillenregeling. De verwachting is dat de Kroniek Uitkoop met enige intervallen zal verschijnen. Daarnaast kunnen we dit jaar rekenen op een unieke kroniek over vijf jaar Netherlands Commercial Court (NCC), geschreven door een senior juridisch adviseur van de NCC.

Zoals te doen gebruikelijk is ook een aantal bijdragen opgenomen met een uitwerking van de presentaties die tijdens de verschillende verenigingsbijeenkomsten werden gehouden. In het voorjaar van 2025 werd gedebatteerd over geschillen over overnamecontracten. De najaarsbijeenkomst van 2025 stond in het teken van vertrouwelijkheid in corporate litigation.

Helaas vond het event voor de Young Litigators het afgelopen jaar te laat plaats om de schriftelijke bijdragen nog mee te kunnen nemen in de bundel. Het streven is om ook deze bijdragen volgend jaar weer op te nemen. Desalniettemin is het een historisch dikke bundel geworden.

Onze dank gaat uit naar alle auteurs die aan deze feestelijke editie hebben bijgedragen en naar de redactie, bestaande uit Jaron van Bekkum, Karen Harmsen, Matthijs de Jongh, Branda Katan, Tom Salemink, Flip Schreurs en Kim Spruitenburg, die ook dit jaar weer veel werk heeft verricht.

Iedereen die zich geroepen voelt om een bijdrage te leveren aan de volgende bundel is bij deze uitgenodigd om dit bij de redactie te melden.

Voor nu wensen wij u veel leesplezier.

Mieke Olaerts¹

¹ Voorzitter van deze vereniging en Hoogleraar Nationaal en Vergelijkend Venootschapsrecht aan de Universiteit Maastricht, of counsel bij DVDW en Elverding Chair Sustainable Business, Culture en Corporate Regulation.

DEEL I - KRONIEKEN

Kroniek bestuurdersaansprakelijkheid 2025

Mr. dr. M. Mussche, mr. D.M.H. de Leeuw en mr. A.E. Smook¹

1 Inleiding

Het is eigenlijk niet mogelijk om uit de jurisprudentie van één kroniekjaar 'de' algemene ontwikkelingen in een rechtsgebied te destilleren. Dat geldt zeker voor bestuurdersaansprakelijkheid, waarbij de beoordelingskaders stabiel zijn en verschuivingen geleidelijk plaatsvinden. Met dit voorbehoud menen wij dat het toch zinvol is om stil te staan bij enkele bewegingen die zich de afgelopen jaren aftekenden en ook in 2025 zichtbaar waren. Niet omdat het om grote koerswijzigingen gaat, maar omdat deze verschuivingen tonen hoe het leerstuk in de praktijk functioneert en een voorbode kunnen zijn voor toekomstige ontwikkelingen. Wij beginnen de kroniek daarom in paragraaf 1 met een bespreking van de algemene ontwikkelingen. Dit dient als kader bij het lezen van deze kroniek en als duiding van de besproken jurisprudentie.

Het vervolg van de kroniek heeft min of meer de geijkte indeling: interne aansprakelijkheid (par. 2), externe aansprakelijkheid (par. 3), aansprakelijkheid in faillissement (par. 4), enkele kwesties van internationaal privaatrecht (par. 5) en de ontwikkelingen in relevante regelgeving (par. 6).

1.1 Toegenomen belang van schriftelijke vastlegging

De beoordeling van bestuurdersaansprakelijkheid vond ook in 2025 plaats op basis van gevestigde maatstaven, waarbij open normen een centrale rol spelen. Wat ons opvalt, is dat de feitenrechter de invulling van die open normen de laatste jaren steeds nauwgezet baseert op het concrete dossier in een zaak. Wij zien die ontwikkeling bij aansprakelijkheid op grond van art. 2:9 BW (bijvoorbeeld wat betreft de taakverdeling, informatiepositie en de beschikbaarheid van externe expertise), art. 6:162 BW (het peilmoment en de beschikbare handelingsopties) en art. 2:248 BW (de feitelijke inkleuring van de bewijsvermoedens, disculpatie en matiging). Daarin speelt ongetwijfeld een rol dat door digitalisering gegevens langer worden bewaard en gemakkelijker zijn te ontsluiten. Procedures draaien nauwelijks nog om de vraag welke maatstaf geldt, maar vooral om de vraag hoe die maatstaf in een concreet geval invulling krijgt: wat is de aard van de onderneming, welke informatie had het bestuur op welk moment, welke externe expertise was beschikbaar, welke alternatieven lagen op tafel, welke

¹ Maarten Mussche en Dieuwertje de Leeuw zijn advocaat bij Finch Dispute Resolution in Utrecht, waar Annie Smook werkzaam is als paralegal.

risico's waren kenbaar en hoe is dat alles gedocumenteerd?² Daarmee verandert de bewijs- en verantwoordingsdynamiek van procedures. Eisers moeten nauwkeuriger stellen en bewijzen, aangesproken bestuurders moeten gedetailleerder inzicht geven in de gehanteerde wijze van besluitvorming, informatiehuishouding en risicobeheersing. De bestuurder die bijvoorbeeld stelt dat 'advies is ingewonnen', moet inzicht geven in de inhoud en reikwijdte van het advies en het moment waarop het beschikbaar kwam.

1.2 Minder rigide toepassing van de beoordelingskaders

Externe bestuurdersaansprakelijkheid op grond van art. 6:162 BW kent sinds het arrest *Ontvanger/Roelofsen* een routekaart met twee veelvoorkomende gevalstypen, te weten: (i) contracteren zonder reëel uitzicht op nakoming en verhaal, en (ii) bewerkstelligen of toelaten van ontoereikende nakoming zonder dat er verhaal is. In het verleden werd dit kader uit *Ontvanger/Roelofsen* nogal eens op rigide wijze toegepast. Ook als de feiten van een zaak zich daar niet goed voor leenden, werden zij toch in deze mal geperst. De jurisprudentie in 2025 laat zien dat rechters dit kader los durven te laten als de situatie daarom vraagt.

P-G Valk benadrukt in zijn conclusie in *Energieweg/Bank Degroof Petercam* nog maar eens dat *Ontvanger/Roelofsen* niet-uitputtende vuistregelnormen bevat en dat zich ook andere omstandigheden kunnen voordoen op grond waarvan een persoonlijk ernstig verwijt kan worden aangenomen.³ Het niet-limitatieve karakter van de vuistregelnormen brengt volgens Valk mee dat de rechter maatwerk kan leveren, onder andere wat betreft de vereiste mate van voorzienbaarheid of wetenschap van benadeling. Als de rechter meent dat de bestuurder op andere gronden dan de klassieke gevalstypen een ernstig persoonlijk verwijt treft, dan is volgens Valk wél een nadere motivering vereist aan de hand van concrete feiten en omstandigheden.

Daar schort het in de praktijk nogal eens aan. Wij kwamen de nodige uitspraken tegen waarin de rechterlijke motivering om tot aansprakelijkheid van bestuurders te komen nogal beknopt is. Volstaan wordt bijvoorbeeld met de constatering dat bestuurders een zeker handelen van de vennootschap (ook buiten de gevalstypen uit *Ontvanger/Roelofsen*) hebben aangestuurd, bewerkstelligd of dat zij daarvan profijt hadden, waarna wordt geconcludeerd dat hen daarvan (dus) een ernstig verwijt treft. De kwalificatie 'ernstig verwijt' is echter niet slechts een predicaat ter rechtvaardiging van de gewenste uitkomst, maar behelst daadwerkelijk een aanvullend vereiste, met name om het uitgangspunt van rechtspersoonlijkheid niet al te zeer uit te hollen.

1.3 Verbreding van de personele reikwijdte

De reikwijdte van de normen van bestuurdersaansprakelijkheid is de afgelopen jaren verbreed. In 2023 oordeelde de Hoge Raad dat een beleidsbepaler in de zin van art. 2:248 lid 7 BW

2 Zie ook: M. van Olffen, 'Boardroom-bibbers', *Ondernemingsrecht* 2025/47: "Een zorgvuldig besluitvormingsproces wordt zo mogelijk nog belangrijker dan het al was. Niet alleen om de intrinsiek juiste besluiten te nemen, maar ook om die nu en later te kunnen duiden. Dat is niet alleen van belang voor de beeldvorming rondom een onderneming, maar ook in het licht van mogelijk toekomstige procedures tegen de onderneming, haar bestuurders of toezichthouders. Waarom zijn bepaalde besluiten wel of juist niet genomen en wat is de onderliggende argumentatie?"

3 PHR 28 november 2025, ECLI:NL:PHR:2025:1304, concl. P-G W.L. Valk (*Energieweg/Bank Degroof Petercam*).

aansprakelijk kan zijn als bestuurder, ook als het formele bestuur niet terzijde is gesteld.⁴ Deze verbreding van de personele reikwijdte lijkt zich door te trekken naar interne bestuurdersaansprakelijkheid. Het Hof Den Haag overwoog in 2025 weliswaar nog dat art. 2:9 BW niet van toepassing is op feitelijk beleidsbepalers,⁵ maar de Rechtbank Amsterdam vond een alternatieve weg naar aansprakelijkheid van een de-facto-bestuurder. Zij oordeelde in de mondkapjeszaak dat een feitelijk beleidsbepaler onrechtmatig jegens de stichting had gehandeld (art. 6:162 BW) en dat, voor zover dat nodig zou zijn, hem daarvan een persoonlijk ernstig verwijt kan worden gemaakt.⁶

Assink en Timmerman zien een bredere trend: het rechtspersonenrecht is de afgelopen decennia per saldo ‘inclusiever en informeler’ geworden, doordat het personele bereik van Boek 2-bepalingen ruimer wordt opgevat en het gelijkstellingsdenken (materieel vergelijkbare gevallen gelijk behandelen) aan betekenis wint.⁷ Zij beschrijven hoe die verbreding zich langs verschillende lijnen heeft voltrokken en signaleren dat ook rond art. 2:9 BW een verschuiving in het denken zichtbaar is. Wat hen betreft is eventuele uitbreiding van het personele bereik van art. 2:9 BW een rechtspolitieke kwestie die een niet-formalistische benadering verdient, waarbij meerdere gezichtspunten worden gewogen. Hoewel zij zich niet expliciet uitlaten over de wenselijkheid van die ontwikkeling,⁸ lijkt het erop dat zij daar bepaald geen tegenstander van zijn.

Er is in 2025 opvallend weinig jurisprudentie verschenen over art. 2:11 BW. Wij hebben de oorzaak niet kunnen vaststellen, maar mogelijk is dit een gevolg – of een symptoom – van de minder rigide toepassing van beoordelingskaders en de verbreding van de personele reikwijdte van bestuurdersaansprakelijkheid. Als een indirecte bestuurder als feitelijk beleidsbepaler aansprakelijk kan worden gehouden, dan is art. 2:11 BW immers niet meer nodig. In de kroniek van vorig jaar werd opgemerkt dat de internationaal privaatrechtelijke problematiek met betrekking tot art. 2:11 BW op die manier kan worden vermeden.⁹

1.4 Specifieke regelgeving als normstellend kader

Tot slot constateren wij dat het regelgevende kader waarbinnen bestuurders opereren verder verdicht. In 2025 deed nieuwe (concept)regelgeving zijn intrede: de herziene Corporate Governance Code 2025, ESG-rapportage en due-diligence-plichten, de AI-verordening, NIS 2, de (voorgenomen) Cyberbeveiligingswet en DORA vormen nu of binnenkort, bij de rechtspersonen die onder het toepassingsbereik vallen, de achtergrond waartegen feitenrechters de vraag beantwoorden wat in termen van risicobeheersing, informatiehuishouding en toezicht redelijkerwijs van bestuurders mocht worden verwacht. In procedures leidt dat in de nabije

4 HR 24 maart 2023, ECLI:NL:HR:2023:445, NJ 2024/297, m.nt. G. van Solinge.

5 Hof Den Haag 28 januari 2025, ECLI:NL:GHDHA:2025:124, r.o. 6.15 (HJMC/Multiquest).

6 Rb. Amsterdam 5 februari 2025, ECLI:NL:RBAMS:2025:621, r.o. 6.10-6.12, JOR 2025/106, m.nt. C.J. Scholten (Stichting Hulptroepen Alliantie).

7 B.F. Assink & L. Timmerman, ‘Wordt het rechtspersonenrecht inclusiever en informeler?’, WPNR 2025/7514, p. 687-693.

8 “Het gaat er in deze bijdrage niet om of zo’n bredere opvatting van het personele bereik van art. 2:9 BW zou moeten prevaleren.”

9 D.G.J. Heems, N. Koudsi & R. van Dijken, ‘Kroniek bestuurdersaansprakelijkheid 2024’, in: J. van Bekkum e.a. (red.), *Geschriften vanwege de Vereniging Corporate Litigation 2024-2025 (Serie Van der Heijden Instituut nr. 194)*, Deventer: Wolters Kluwer 2025, p. 4.

toekomst ongetwijfeld tot meer aandacht voor de vraag welke processen waren ingericht, welke signalen werden gemonitord, en hoe de besluitvorming en vastlegging daarvan heeft plaatsgevonden.

2 Interne aansprakelijkheid

2.1 Inleiding

Zoals ieder jaar waren er ook in 2025 aanzienlijk minder uitspraken over interne dan over externe bestuurdersaansprakelijkheid. Op basis van de gepubliceerde jurisprudentie van het afgelopen jaar komen wij tot de volgende observaties:

- In de literatuur gingen al enige tijd voorzichtig stemmen op voor interne bestuurdersaansprakelijkheid van (mede)beleidsbepalers. Die opvatting heeft afgelopen jaar voet aan de grond gekregen in rechterlijke uitspraken. De mondkapjeszaak heeft daarin een voorname rol gespeeld (zie par. 2.9).
- Eveneens onder invloed van de mondkapjeszaak kreeg de ontneming van een corporate opportunity de nodige aandacht in de literatuur en jurisprudentie, ook in het kader van art. 2:9 BW (zie par. 2.8).
- Curatoren stelden bestuurders in een aantal zaken succesvol aansprakelijk op grond van art. 2:9 BW voor het boedelttekort (al dan niet naast art. 2:248 BW). De voordelen van art. 2:248 BW (met name de bewijsvermoedens) wegen kennelijk niet altijd op tegen de nadelen (waaronder de driejaarstermijn van art. 2:248 lid 6 BW).
- Het belang van de jaarlijkse decharge lijkt vrij beperkt. Rechters nemen snel aan dat het gewraakte handelen niet (rechtstreeks) uit de jaarrekening kan worden afgeleid. Daarnaast speelt informatie die anderszins ter kennis is gekomen van het dechagerende orgaan vaak een beperkte rol in het dechargedebat (zie par. 2.7).
- Er lijkt onder rechters een behoorlijke mildheid te bestaan voor niet-professionele en/of onbezoldigde bestuurders, bijvoorbeeld van sportverenigingen (zie par. 2.6 en 2.7).

Wij werken dit hieronder uit en besteden daarnaast aandacht aan andere opvallende of belangwekkende uitspraken en publicaties.

2.2 De norm van art. 2:9 BW

Art. 2:9 BW bepaalt dat iedere bestuurder tegenover de door hem bestuurde rechtspersoon gehouden is tot een behoorlijke vervulling van zijn taak. Dit houdt in dat de bestuurstaak moet worden uitgevoerd met het inzicht, de zorgvuldigheid en de kennis die redelijkerwijs van een bestuurder in die positie mag worden verlangd. Aansprakelijkheid op grond van art. 2:9 BW ontstaat pas als een ernstig verwijt kan worden gemaakt van het onbehoorlijk bestuur. De aansprakelijkheidsnorm wordt ingevuld aan de hand van alle omstandigheden van het geval, waaronder de aard van de activiteiten van de rechtspersoon, de beschikbare informatie en de taakverdeling binnen het bestuur.¹⁰ Bestuurders zijn hoofdelijk aansprakelijk voor onbehoorlijk bestuur, tenzij een individuele bestuurder kan aantonen dat hem geen ernstig verwijt treft

¹⁰ Vgl. C.J. Scholten, 'Behoorlijk bestuur zonder onnodig dogmatisme', *MvO* 2025/3-4, die benadrukt dat art. 2:9 BW een open norm is die niet in concrete regels is te vatten: behoorlijk bestuur vergt een redelijke, contextuele toepassing van het zorgvuldigheids- en loyaliteitsbeginsel.

én dat hij niet nalatig is geweest in het treffen van maatregelen om de gevolgen van het onbehoorlijk bestuur af te wenden (disculpatie).

In dit kroniekjaar zijn er weer veel voorbeelden te vinden van aansprakelijkheid op grond van art. 2:9 BW van (indirect) bestuurders die zichzelf of gelieerde partijen hebben bevoordeeld ten koste van de rechtspersoon. Het gaat onder meer om privékosten ten laste brengen van de rechtspersoon (zoals uitgaven op de golfbaan, bij de juwelier of voor navigatie van een Porsche),¹¹ onttrekken van activa,¹² factureren van management fees zonder dat daar werkzaamheden tegenover stonden,¹³ het opzetten van een schijnconstructie om de norm in de Wet normering topinkomens te omzeilen¹⁴ of het zonder rechtsgrond verrichten van (andere) betalingen ten behoeve van de bestuurder zelf.¹⁵ Op feitelijk niveau is deze jurisprudentie vaak om van te smullen, vanuit juridisch perspectief meestal weinig opzienbarend. Dat kan niet worden gezegd van de wijze waarop de Rechtbank Midden-Nederland een dergelijke onttrekkingszaak benaderde.¹⁶ De bestuurder van een vennootschap had zonder rechtsgrond diverse geldbedragen naar zichzelf overgemaakt. De rechtbank overwoog dat daarmee inbreuk werd gemaakt op het eigendomsrecht van de vennootschap, waarmee het handelen onrechtmatig was (art. 6:162 BW) en de bestuurder aansprakelijk was voor de schade. Opmerkelijk is het oordeel van de rechtbank dat dit handelen niet getoetst hoefde te worden aan de (hogere) lat van art. 2:9 BW “omdat het onrechtmatig handelen niet in zodanig verband staat met de taakvervulling als bestuurder, dat de strekking van artikel 2:9 BW zich tegen een verdergaande aansprakelijkheid verzet”. De rechtbank voegde daaraan toe dat de gedaagde weliswaar toegang had tot het geld omdat hij bestuurder was, maar dat het overboeken zonder rechtsgrond naar zichzelf niet valt niet onder de taken van een bestuurder en daarmee ook niet “zodanig” in verband staat.

De overweging van de rechtbank lijkt op toepassing van het arrest *Spaanse Villa* op een kwestie van interne bestuurdersaansprakelijkheid.¹⁷ Dat is vindingrijk, maar niet conform geldend recht. Het aangelegde criterium lijkt ons bovendien arbitrair en onnodig complicerend. Tot een ander resultaat zal het in concrete zaken ook zelden leiden. Het laat zich immers moeilijk indenken dat bestuursbevoegdheden op zo'n manier worden gebruikt dat van handelen als bestuurder geen sprake meer is, terwijl de bestuurder daarvan geen ernstig verwijt kan worden gemaakt. P-G Drijber boog zich in zijn conclusie in de procedure tussen Bencis en Dossche over een andere creatieve poging om tot aansprakelijkheid te komen op grond van (onder andere) art. 2:9 BW.¹⁸ Het ging in deze zaak om de vraag of een voormalige moedermaatschappij (Bencis) een door haar betaalde kartelboete kan verhalen op haar voormalige dochtermaatschappij (Meneba). Bencis beriep zich ter onderbouwing van haar vordering op de zorgvuldigheidsnorm (art. 2:8 BW) en de norm voor bestuurdersaansprakelijkheid (art. 2:9 BW). Het hof overwoog dat deze

11 Hof Arnhem-Leeuwarden 22 april 2025, ECLI:NL:GHARL:2025:2561 (*Stego*); Hof Arnhem-Leeuwarden 20 mei 2025, ECLI:NL:GHARL:2025:3283 (*More Services*).

12 Hof Den Haag 28 januari 2025, ECLI:NL:GHDHA:2025:124 (*HJMC/Multiquest*).

13 Hof Den Haag 28 januari 2025, ECLI:NL:GHDHA:2025:124 (*HJMC/Multiquest*).

14 Hof Arnhem-Leeuwarden 2 december 2025, ECLI:NL:GHARL:2025:7676, r.o. 4.28 (*CSZ/Managementfocus*).

15 Hof Arnhem-Leeuwarden 16 september 2025, ECLI:NL:GHARL:2025:5693 (*Aransil/Facevalue*); Rb. Den Haag 3 september 2025, ECLI:NL:RBDHA:2025:16935.

16 Rb. Midden-Nederland 1 oktober 2025, ECLI:NL:RBMNE:2025:5061, NJF 2025/491.

17 HR 23 november 2012, ECLI:NL:HR:2012:BX5881, JOR 2013/40, m.nt. W.J.M. van Andel & K. Rutten (*Spaanse Villa*) en bevestigd in HR 5 september 2014, ECLI:NL:HR:2014:2628, r.o. 3.5.3-3.5.4, JOR 2014/296, m.nt. M.J. Kroeze (*Hezemans Air*).

18 PHR 12 september 2025, ECLI:NL:PHR:2025:999, concl. P-G D.J. Drijber (*Bencis/Meneba Holding*).

bepalingen niet als zelfstandige grondslag kunnen dienen voor aansprakelijkheid in deze context.¹⁹ De P-G concludeerde dat het daartegen gerichte middel moest falen. Het stond volgens hem niet vast dat Meneba *jegens Bencis* onrechtmatig had gehandeld. Wat wel vaststond, was dat Meneba én Bencis, als delen van dezelfde onderneming in mededingingsrechtelijke zin, allebei onrechtmatig hadden gehandeld door het kartelverbod te overtreden. De norm die Meneba had geschonden (het kartelverbod), strekt er volgens de P-G niet toe Bencis te beschermen tegen de gevolgen waarvoor Bencis zelf medeverantwoordelijk is. Anders gezegd: aan het relativiteitsvereiste was niet voldaan. De P-G voegde daaraan toe dat Bencis, gelet op haar belang van ten minste 92% in Meneba, beslissende invloed uitoefende op haar commerciële beleid en daarom geacht moet worden te hebben bijgedragen aan de kartelinbreuk. Als aangenomen zou moeten worden dat het kartelverbod (mede) ertoe strekt Bencis te beschermen, heeft zij zich aan die bescherming onttrokken, aldus de P-G.

De *Fairstar*-cassatie verdient ook vermelding (de conclusie van P-G Assink is gepubliceerd in de kroniekperiode). De zaak gaat over aansprakelijkheid van een commissaris, maar is evenzeer relevant voor bestuurdersaansprakelijkheid. Assink concludeerde tot verwerping van het cassatieberoep.²⁰ De Hoge Raad vernietigde het arrest echter vanwege een motiveringsgebrek. Hij oordeelde dat de verwijzing van het hof naar “het voorgaande” (dat wil zeggen: eerdere rechtsoverwegingen) onvoldoende motivering was voor de persoonlijke aansprakelijkheid van commissarissen jegens een concurrent die een openbaar bod op de vennootschap had gedaan. Ter onderbouwing wijst de Hoge Raad “op de hoge drempel die in het algemeen geldt voor persoonlijke aansprakelijkheid van bestuurders en commissarissen”.²¹ Er moet dus specifiek worden ingegaan op het criterium ‘ernstig verwijt’ alvorens de rechter tot aansprakelijkheid kan concluderen. Omdat de uitspraak van de Hoge Raad dateert van 30 januari 2026 laten wij een eventuele nadere beschouwing van het arrest aan de opvolgende kroniekschrijvers.

2.3 De bijzondere positie van onbezoldigde bestuurders

De kroniek van vorig jaar bevatte een interessante uitspraak over de onbezoldigde bestuurders van een tennisvereniging.²² Zij hadden 95% van de aanneemsom voor een nieuw clubhuis vooruitbetaald aan een Roemeense aannemer die vervolgens faillieerde. De rechtbank oordeelde dat de bestuurders daarmee een aanzienlijk risico hadden genomen en onzorgvuldig hadden gehandeld, maar niet zodanig onzorgvuldig dat hen daarvan een persoonlijk ernstig verwijt kon worden gemaakt. Daarvoor waren de volgende omstandigheden redengevend: (i) de bestuurders waren onbezoldigd; (ii) zij hadden niet de intentie zichzelf ten koste van de vereniging te bevoordelen; (iii) hun handelen was ingegeven door een verantwoordelijkheidsgevoel, terwijl anderen passief bleven; en (iv) de bestuurders beschikten niet over de juridische kennis om de afspraken met de aannemer te overzien.

Afgelopen december bekrachtigde het Hof Arnhem-Leeuwarden dit vonnis. Het hof deed de zaak af op het dechargebesluit dat de algemene ledenvergadering verleende (zie hierover

¹⁹ Hof Den Haag 6 augustus 2024, ECLI:NL:GHDHA:2024:1412.

²⁰ PHR 4 juli 2025, ECLI:NL:PHR:2025:755, concl. P-G B.F. Assink (*Fairstar*).

²¹ HR 30 januari 2026, ECLI:NL:HR:2026:128, NJ 2026/77, r.o. 4.1.2 (*Fairstar*).

²² Rb. Overijssel 23 oktober 2024, ECLI:NL:RBOVE:2024:5517.

par. 2.7). Daarbij plaatste het hof nog wel een opmerking over het doel van decharge, met name bij vrijwilligers die een bestuurstaak op zich nemen:

“Décharge is van belang en is bedoeld om bestuurders in staat te stellen, na het afleggen van verantwoording, niet nodeloos gehinderd door defensieve overwegingen leiding te kunnen blijven geven aan de rechtspersoon. Dit is bij verenigingen met onbezoldigde bestuurders als de onderhavige eens te meer van belang.”²³

Ook in een vonnis van de Rechtbank Zeeland-West-Brabant werd de omstandigheid dat de aangesproken bestuurders vrijwilligers van een voetbalvereniging zijn meegewogen in de beoordeling van de wijze waarop zij hun bestuurstaak hebben vervuld:

“Daar komt bij dat zij geen professionele bestuurders zijn maar vrijwilligers, die zich bereid hebben verklaard om als onbezoldigd bestuurder van een kleine amateurvoetbalvereniging van, in eerste instantie, zo'n 100 leden in het bestuur te gaan zitten. In hun enthousiasme voor de plannen voor de voetbalvereniging, waar de meeste bestuursleden al sinds hun jeugd lid van zijn, zijn zij te goed van vertrouwen geweest.”²⁴

Deze rechterlijke mildheid voor vrijwilligers is in lijn met de bevindingen uit een artikel van Postma, ook aangehaald in de kroniek van vorig jaar. Zij zet daarin uiteen dat de heersende opvatting binnen de literatuur en jurisprudentie lijkt te zijn dat onbezoldigde bestuurders van recreatieve sportverenigingen een zekere mate van aanvullende bescherming toekomt ten opzichte van professionele bestuurders.²⁵ In 2025 publiceerde Meijerhof over dit onderwerp.²⁶ Ook zij komt tot de conclusie dat onbezoldigde karakter van een bestuursfunctie leidt tot “aanvullende bescherming” voor een bestuurder, enerzijds als relevante omstandigheid bij de vaststelling van aansprakelijkheid en anderzijds in het kader van matiging van de schadevergoedingsplicht.

2.4 Handelen in strijd met statuten

Handelen in strijd met statutaire bepalingen die de vennootschap beogen te beschermen, is een zwaarwegende omstandigheid bij de beoordeling of sprake is van een ernstig verwijt, en leidt in beginsel tot bestuurdersaansprakelijkheid op grond van art. 2:9 BW. Het is aan de bestuurder om feiten en omstandigheden aan te voeren op grond waarvan kan worden aangenomen dat zijn handelen in strijd met de statuten geen ernstig verwijt oplevert.²⁷ Dit uitgangspunt wordt ook wel het ‘Berghuizer vermoeden’ genoemd. De algemene opvatting in de literatuur is dat het Berghuizer vermoeden ook van toepassing is op wettelijke bepalingen

23 Hof Arnhem-Leeuwarden 16 december 2025, ECLI:NL:GHARL:2025:8101, r.o. 3.40 (*Tennisvereniging Heino*).

24 Rb. Zeeland-West-Brabant 19 maart 2025, ECLI:NL:RBZWB:2025:7266, r.o. 4.7.

25 R.J. Postma, ‘De aansprakelijkheid van de onbezoldigde bestuurder van een (sport)vereniging’, *AV&S* 2024/32.

26 L. Meijerhof, ‘De aansprakelijkheid van de onbezoldigde bestuurder’, *TOP* 2025/152, p. 23-30.

27 HR 29 november 2002, ECLI:NL:HR:2002:AE7011, r.o. 3.4.5, *NJ* 2003/455, *JOR* 2003/2, m.nt. S.M. Bartman (*Berghuizer Papierfabriek*). Zie ook HR 20 juni 2008, *NJ* 2009/21, m.nt. J.M.M. Maeijer (*Willemsen/NOM*), r.o. 5.4; HR 3 februari 2023, ECLI:NL:HR:2023:146, r.o. 3.3.2, *NJ* 2025/309, m.nt. G. van Solinge (*SSC*).

en mogelijk ook op andere normen die de bestuurder binden. De ratio is dat regels die de vennootschap beogen te beschermen de bestuurstaak afbakenen.²⁸

Het Berghuizer vermoeden kan de horde verlagen om tot een ernstig verwijt en dus aansprakelijkheid van een bestuurder te komen. Rechters maken daarvan soms ook gebruik. De Rechtbank Midden-Nederland moest oordelen over een bestuurder die € 400.000 van de vennootschap die hij bestuurde had overgemaakt naar een vennootschap waarvan hij de enig aandeelhouder was. Het geld is vervolgens grotendeels aangewend voor het financieren van een door de bestuurder in privé gekochte boerderij. De vereffenaar van de vennootschap die het bedrag had overgemaakt stelde dat de betaling zonder rechtsgrond had plaatsgevonden. De bestuurder betwistte dat; volgens hem lag er een mondelinge overeenkomst van geldlening ten grondslag aan de overboeking. De rechtbank achtte dat niet relevant. Zij oordeelde dat de bestuurder aansprakelijk was, ook als de mondelinge overeenkomst zou bestaan. Het aangaan van de overeenkomst was namelijk gebeurd in strijd met de statuten, die voorschrijven dat goedkeuring van de algemene vergadering is vereist voor rechtshandelingen die een bedrag van € 20.000 te boven gaan. De tegenwerping van de bestuurder dat hij vaker zulke rechtshandelingen verrichte zonder goedkeuring was onvoldoende concreet gemaakt, aldus de rechtbank.²⁹

Bij de Rechtbank Den Haag speelde iets soortgelijks. Een bestuurder had de vennootschap bijna € 200.000 laten overmaken ten behoeve van zichzelf. Hij betoogde dat de grondslag van de betaling een door hem zelf toegekende managementvergoeding betrof. De rechtbank oordeelde dat de bestuurder daarmee in strijd had gehandeld met de statuten, omdat daarin was vastgelegd dat de algemene vergadering de bezoldiging van bestuurders vaststelt. Dit levert “op zichzelf al” ernstig verwijtbaar handelen op, aldus de rechtbank.³⁰

In beide zaken was toepassing van het Berghuizer vermoeden waarschijnlijk niet noodzakelijk om tot aansprakelijkheid te komen. Het staat immers buiten kijf dat onttrekkingen aan het vennootschapsvermogen zonder toereikende grondslag ten gunste van de bestuurder in privé een ernstig verwijt oplevert. De rechtbank maakte in beide zaken echter dankbaar gebruik van het Berghuizer vermoeden om haar oordeel te motiveren.

De Rechtbank Gelderland verwierp juist een beroep op het Berghuizer vermoeden. Zij moest oordelen over de aansprakelijkheid van een (voormalig) bestuurder die namens de vennootschap een gerechtelijke procedure was gestart. De vennootschap meende dat deze procedure geen redelijk doel had gediend en vorderde daarom terugbetaling van de gemaakte advocaatkosten. Daartoe voerde de vennootschap onder meer aan dat de opdracht aan de advocaat nietig was, omdat deze was verleend in strijd met de statuten. De rechtbank oordeelde dat de bestuurder in het belang van de vennootschap had gehandeld door de procedure te starten. Het enkele feit dat het besluit tot opdrachtverlening wellicht nietig was, was volgens haar onvoldoende voor bestuurdersaansprakelijkheid.³¹ Wij begrijpen het vonnis zo, dat de bestuurder het Berghuizer

28 K.A.M. van Vught, ‘Bestuurdersaansprakelijkheid als regel. Het Berghuizer vermoeden’, *Ondernemingsrecht* 2023/4.

29 Rb. Midden-Nederland 1 oktober 2025, ECLI:NL:RBMNE:2025:5061, r.o. 4.17.

30 Rb. Den Haag 3 september 2025, ECLI:NL:RBDHA:2025:16935, r.o. 5.9.

31 Rb. Gelderland 23 april 2025, ECLI:NL:RBGEL:2025:3252, r.o. 4.23.